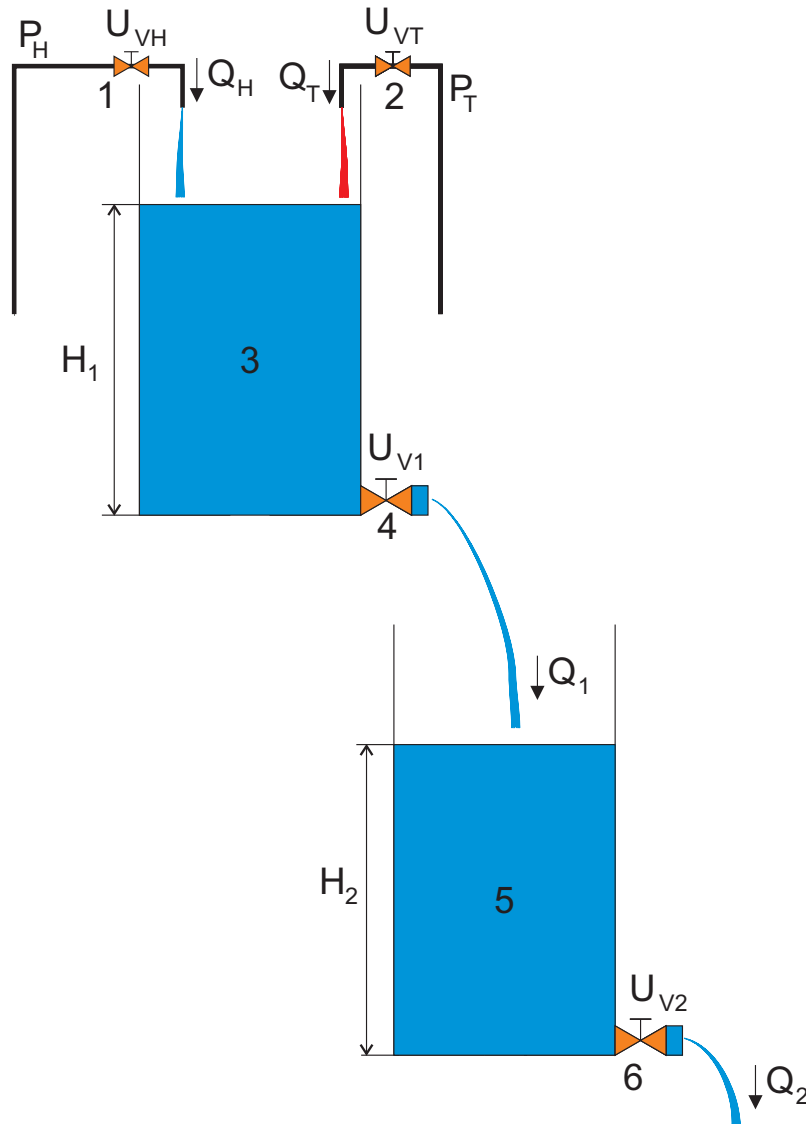

Објект се састоји из вентила у цевоводу хладне воде (1), вентила у цевоводу топле воде (2), првог проточног резервоара (3), регулационог вентила првог проточног резервоара (4), другог проточног резервоара (5) и регулационог вентила другог проточног резервоара (6).

Радни флуид је вода. У раду користити претпоставку да је радни флуид нестишљив. Физичка својства воде су: густина $\rho = 1000 \text{ kg/m}^3$ и специфични топлотни капацитет при сталном притиску $c_p = 4181.3 \text{ J/kg/K}$.

Натпритисак хладне воде је константан и износи $P_h = 3,25 \text{ bar}$.

Натпритисак топле воде није константан и његова промена током времена није позната, али је познато да је номинална вредност притиска топле воде $P_{tN} = 3,25 \text{ bar}$.

Температура топле воде је 70°C , температура хладне воде је 10°C .

Вентил у цевоводу хладне воде покреће актуатор вентила према закону $X_{vh} = K_{vh}U_{vh}$, где је X_{vh} померање вретена вентила, $K_{vh} = 1 \text{ mm/V}$, константа пропорционалности, а U_{vh} је управљачки напон којим се управља померањем вретена вентила у цевоводу хладне воде. Управљачки вентил је затворен при вредности управљачког напона $U_{vt} = 0 \text{ V}$, а отворен је 100% при вредности управљачког напона $U_{vh} = 10 \text{ V}$.

Вентил у цевоводу топле воде покреће актуатор вентила према закону $X_{vt} = K_{vt}U_{vt}$, где је X_{vt} померање вретена вентила, $K_{vt} = 1 \text{ mm/V}$, константа пропорционалности, а U_{vt} је управљачки напон којим се управља померањем вретена вентила у цевоводу топле воде. Управљачки вентил је затворен при вредности управљачког напона $U_{vt} = 0 \text{ V}$, а отворен је 100% при вредности управљачког напона $U_{vt} = 10 \text{ V}$.

Регулациони вентил првог проточног резервоара покреће актуатор вентила према закону $X_{v1} =$

$K_{v1}U_{v1}$, где је X_{v1} померање вретена вентила, $K_{v1} = 1,5\text{mm/V}$, константа пропорционалности, а U_{v1} је управљачки напон којим се управља померањем вретена регулационог вентила првог проточног резервоара. Вредност напона U_{v1} је константна и износи 3V .

Регулациони вентил другог проточног резервоара покреће актуатор вентила према закону $X_{v2} = K_{v2}U_{v2}$, где је X_{v2} померање вретена вентила, $K_{v2} = 1,5\text{mm/V}$, константа пропорционалности, а U_{v2} је управљачки напон којим се управља померањем вретена регулационог вентила другог проточног резервоара. Управљачки вентил је затворен при вредности управљачког напона $U_{v2} = 0\text{V}$, а отворен је 100% при вредности управљачког напона $U_{v2} = 10\text{V}$.

Запремински проток воде кроз сваки вентил се може одредити према формули за струјање нестишљивог флуида кроз мали отвор. Дати су бројчани подаци:

$C_{dh} = 0,65$ - коефицијент пражњења вентила у цевоводу хладне воде,

$\omega_h = 0,03\text{m}^2/\text{m}$ - градијент површине вентила у цевоводу хладне воде,

$C_{dt} = 0,65$ - коефицијент пражњења вентила у цевоводу топле воде,

$\omega_t = 0,03\text{m}^2/\text{m}$ - градијент површине вентила у цевоводу топле воде,

$C_{d1} = 0,65$ - коефицијент пражњења регулационог вентила првог проточног резервоара,

$\omega_1 = 0,1\text{m}^2/\text{m}$ - градијент површине регулационог вентила првог проточног резервоара,

$C_{d2} = 0,65$ - коефицијент пражњења регулационог вентила другог проточног резервоара,

$\omega_2 = 0,1\text{m}^2/\text{m}$ - градијент површине регулационог вентила другог проточног резервоара.

Први проточни резервоар је кружног попречног пресека, површине $0,04\text{m}^2$. Висина првог проточног резервоара је $1,5\text{m}$.

Други проточни резервоар је кружног попречног пресека, површине $0,04\text{m}^2$. Висина другог проточног резервоара је $1,5\text{m}$.

Захтева се да се температура у првом проточном резервоару одржава на вредности 30°C , а да се ниво воде у другом проточном резервоару одржава на нивоу од 80cm и да се ниво воде у првом проточном резервоару одржава на нивоу од $0,7\text{m}$.

- а) Одредити улазне, излазне и поремећајне величине објекта.
- б) Написати нелинеарну диференцијалну једначину понашања објекта у тоталним координатама.
- в) Одредити номиналне вредности управљања.
- г) Одредити нелинеарни модел по одступањима.
- д) Одредити линеаризовани модел објекта по одступањима користећи једначине из б) или г).
- ђ) Дати упоредни приказ симулације рада неуправљаног објекта описаног линеарним диференцијалним једначинама добијеним у д) и нелинеарним диференцијалним једначинама добијеним у б) за произвољну вредност улаза, али који потврђује да линеаризовани модел добро описује нелинеарни модел у околини номиналне тачке.
- е) Написати линеарну векторску диференцијалну једначину понашања система у околини номиналне тачке на основу једначина из д).
- ж) Усвојити величине стања линеаризованог модела из е) и написати једначину стања и једначину излаза линеаризованог система.
- з) Имплементирати Калманов регулатор и показати у симулацији за произвољни вектор почетних услова $\mathbf{x}_0 \neq \mathbf{0}_x$ да ли величине стања конвергирају ка $\mathbf{0}_x$ када $t \rightarrow +\infty$.

ДРУГИ ДЕО

У другом делу задатка, избацити из разматрања цевовод топле воде. Излазне величине су нивои воде у оба резервоара.

- и) Поновити рад из тачака а) - ж) за нови систем.
  - и) Извршити декупловање система тако да само једна улазна величина утиче само на једну излазну величину. Проверити да ли је декупловање добро извршено.
- Усвојити алгоритам управљања оба нивоа у облику:

$$u(t) = K_P \left(\varepsilon(t) + \frac{1}{T_I} \int_0^t \varepsilon(\tau) d\tau \right)$$

и усвојити параметре K_P, T_I за оба регулатора на основу преносних функција линеаризованог система.

- ј) За произвољне вредности жељеног одступања једне или друге узлазне величине, приказати промену излазних величина у нелинеарном моделу. Дати упоредни приказ са променом излазних величина у линеаризованом моделу. Све дијаграме временске промене управљања и излазних величина приказати у тоталним координатама.
- к) Усвојити за алгоритам управљања временски дискретни, пропорционално-сумарни, регулатор са периодом одабирања између 0,001s и 0,1s. Одредити z -преносну функцију дискретног регулатора. Временски дискретни пропорционално сумарни регулатор у симулацији имплементирати и помоћу блока Discrete Transfer Function и као функцију (User Defined Function).
- л) За произвољне вредности жељеног одступања једне или друге узлазне величине, приказати промену излазних величина у нелинеарном моделу са регулатором из и) и са регулатором из к). Све дијаграме временске промене управљања и излазних величина приказати у тоталним координатама.
- љ) Проверити да ли управљачки систем успешно компензује дејство поремећаја.